

برآورد خسارتهای اقتصادی ناشی از شکست تحصیلی در جامعه ایران در سال تحصیلی ۱۳۶۵

معرفی مقاله

نویسنده: عبدالحسین نفیسی

به منظور بررسی خسارت اقتصادی ناشی از افت تحصیلی کشور در سال ۱۳۶۵ مقاله حاضر توسط برادر عبدالحسین نفیسی کارشناس سازمان برنامه و بودجه و عضو هیئت تحریریه فصلنامه فراهم آمده است.

این مقاله در ابتدا به مقالات قبلی فصلنامه در رابطه با افت تحصیلی اشاره نموده و براساس تعاریف ارائه شده درباره افت تحصیلی (تکرار پایه تحصیلی، و ترک تحصیل) به محاسبه خسارتهای ناشی از شکست تحصیلی کشور در سال ۱۳۶۵ پرداخته، ضمن برشمردن اجزاء خسارتهای ناشی از این امر به برآورد این خسارتهای که شامل هزینههای تحمیل شده بردولت، هزینههای تحمیل شده بر خانوادهها و خسارتهای وارده بر دانش آموز شکست خورده بر اثر دیرتر راه یافتن به بازار کار می باشد، پرداخته، روند محاسبه هزینههای تحمیل شده را در هر مورد در جداول شماره ۱ تا ۱۳ ارائه می نماید.

با آرزوی توفیق نویسنده محترم مقاله و به امید آن که ارائه چنین مقالاتی ما را در برنامه ریزی بهتر نظام آموزشی به منظور کاهش ضایعه افت تحصیلی کمک نماید.

فصلنامه،

تاکنون در فصلنامه تعلیم و تربیت طی چند مقاله مسأله شکست یا افت تحصیلی مورد بررسی و روشکافی قرار گرفته و تا حدودی تعریف، دامنه و میزان گسترش، علل و موجبات و راههای پیش گیری و یا جبران این ضایعه آموزشی و پرورشی روشن شده است.^۱ این مسئله هم در حلقه محدودتر کارشناسان و مسئولان و سیاست‌گذاران برنامه‌های آموزش و پرورش کشور قراراً مطرح شده و هم در سطح مطبوعات غیر تخصصی و روزنامه‌ها به عنوان یکی از مهمترین معضلات آموزش و پرورش معرفی شده است. و بالاخره زیان دیدگان واقعی این معضل که همان دانش آموزان مردود یا ترک تحصیل کنندگان زودرس می‌باشند و هر ساله تعدادشان از ۲ میلیون نفر تجاوز می‌کند، به صورت گسترده‌ای مسئله شکست تحصیلی را به درون خانواده‌ها می‌کشاند و مشهود است که خاص و عام هر یک به دلتلی چند به این مسأله توجه دارند و غالباً از «بهای سنگین» این ضایعه و یا «اتلاف منابع عظیم» مالی و انسانی صحبت می‌کنند ولی تاکنون در مجامع علمی و فرهنگی کوشش چندانی برای برآورد خسارت‌های اقتصادی این ضایعه به عمل نیامده است.^۲

در این مقاله کوشش شده است براساس محدودترین تعریفی که برای شکست تحصیلی ارائه شده و با استناد به آمار و اطلاعات نسبتاً قابل اعتماد منتشر شده توسط مراجع مسئول و پرمیانی قیمت‌های پرداخت شده در سال ۱۳۶۵ بهای اقتصادی این ضایعه برای جامعه ایران مورد محاسبه قرار گیرد.

امید است به زبان ارقام و اعداد به شکل مؤثرتر و ملموس‌تری بتوان ضرورت برخورد همه جانبه و فراگیر با این پدیده را تبیین کرد و سودآوری سرمایه‌گذاریهایی که از طرف جامعه (دولت و مردم) برای جبران این ضایعه به عمل خواهد آمد نشان داد.

۲ - تعریف شکست تحصیلی:

برای آنکه از تکرار مباحثی که توسط پژوهشگران و مؤلفان مقالات منتشر شده در این زمینه در فصلنامه تعلیم و تربیت خودداری شود، از میان طیف وسیع تعاریفی که ارائه شده محدودترین تعریف به شرح زیر انتخاب شده است:

شکست (یا افت) تحصیلی عبارتست از: «وقوع ترک تحصیل زودرس و تکرار پایه تحصیلی در نظام آموزش و پرورش یک کشور». و ترک تحصیل زودرس عبارتست از «وضع دانش آموزی که پیش از پایان آخرین سال یک دوره آموزشی که در آن ثبت نام کرده است آن دوره را ترک گوید» و تکرار پایه تحصیلی عبارتست از: «تکرار یک کلاس برای دانش آموزی که در خلال یک سال تحصیلی در همان کلاس و پایه‌ای که در سال قبل به سر می‌برده به تحصیل ادامه دهد»^۳

با این حال حتی همین تعریف محدود نیز واجد مفاهیمی است چون «ترک تحصیل

زودرس» و یا «تکرار پایه» که از آن تعابیر گوناگونی ارائه شده است که آثار اقتصادی مترتب بر آنها متفاوت است. برای آنکه برآورد بهای این ضایعات حتی المقدور بر واقعیات متکی باشد تعبیری که از این مفاهیم پذیرفته شده و در محاسبات به کار گرفته شده است با استفاده از ضرایبی محدود و مشخص شده است:

الف: اتلاف ناشی از ترک تحصیل زودرس برای هر یک از دانش آموزان تبارک تحصیل در هر یک از پایه‌های دوره آموزشی مشخص عبارتست از معادل هزینه یکسال تحصیل در دوره آموزشی موردنظر. بدین ترتیب فرض شده است که از نظر اقتصادی هزینه‌هایی که مازاد بر یک سال تحصیلی برای دانش آموز موردنظر به عمل آمده است، بدلیل ارتقاء سطح دانش وی بازده اقتصادی داشته و تلف نشده است.

ب: تکرار کننده پایه عبارتست از دانش آموزی که در یک سال تحصیلی معین یک واحد از ظرفیت یک مدرسه را به خود اختصاص داده باشد (دانش آموز ثبت نام کرده هنگام جمع‌آوری آمار دانش آموزان در آذرماه) و طبق آمار نتایج امتحانات موفق به گذراندن امتحانات خرداد و شهریور نشده باشد. بدین ترتیب تکرار کننده پایه نه فقط کسانی را که یک پایه را دوبار طی می‌کنند شامل می‌شود، بلکه کسانی که سال تحصیلی را نیمه راه رها می‌کنند و یا پس از مردود شدن از ادامه تحصیل منصرف میشوند را نیز دربرمی‌گیرد.

اتلاف ناشی از چنین ضایعه‌ای معادل هزینه یک سال تحصیلی در محاسبات منظور شده است.

۳ - اجزاء خسارتهای ناشی از شکست تحصیلی

بطور کلی خسارتهای مستقیم ناشی از شکست تحصیلی در چارچوب تعریف پیش گفته در سه گروه زیر طبقه‌بندی میشوند:

الف: هزینه‌های تحمیل شده بر دولت شامل:

— اتلاف هزینه جاری اداره موسسات آموزشی توسط دولت

— اتلاف سرمایه‌گذاری‌های ثابت برای احداث و تجهیز فضاهای آموزشی و پرورشی

ب: هزینه‌های تحمیل شده بر خانواده‌ها شامل:

— اتلاف هزینه‌های مستقیم آموزشی مانند تأمین نوشت افزار و سایر وسائل تحصیل،

پرداخت شهریه، حق ثبت نام و کمک‌های اتفاقی به مدارس

— اتلاف هزینه‌های حمل و نقل و ارتباطات برای رفت و آمد دانش آموز به مدرسه

ج: خسارتهای وارده به دانش آموز شکست خورده شامل:

— هزینه فرصت‌های از دست رفته بر اثر دیرتر راه یافتن به بازار کار
بدلیل در دست نبودن اطلاعات کافی و فقدان پژوهشهای بنیادی در ارتباط با اثرات
آموزش و پرورش بر جامعه و پدیده‌های همراه آن اقلامی از اتلاف منابع که پاره‌ای از آنها قابل
توجه میباشند در برآورد خسارتها وارد نشده است. از جمله این اقلام موارد زیر حائز اهمیت
است:

— دیگر خسارتهای وارده به جامعه بر اثر دیرتر راه یافتن فرد به بازار کار (علاوه بر
موارد فوق‌الذکر)

— هزینه‌های تحمیل شده بر دولت بر اثر تقویت زمینه بروز انحرافات، سرخوردگی‌ها،
افسردگی‌ها و یا تزلزل روحیه در نوجوانان شکست خورده.

— هزینه‌های تحمیل شده بر خانواده‌ها برای جبران بروز عوارض روانی و جسمی و
اخلاقی ناشی از شکست تحصیلی در فرزندان آنها.

۴ — برآورد خسارتهای اقتصادی ناشی از شکست تحصیلی:

۱- ۴ — اتلاف هزینه برای دولت و خانواده‌ها

این نوع هزینه‌ها شامل طبقات هزینه الف و ب پیش گفته می‌باشد. فرضها و شیوه‌های
محاسبه به کار گرفته شده عبارتند از:

— هزینه دولت و خانواده برای هر سال تحصیل دانش آموز موفق یا مردود یکسان است.
— هزینه جاری دولت برای تحصیل عبارتست از پرداختی خزانه از محل بودجه عمومی
دولت بابت فعالیتهای آموزش و پرورش در سال ۱۳۶۵. با این فرض هزینه‌های سه
ماهه آخر سال تحصیلی ۶۶ — ۱۳۶۵ که در اوائل سال ۱۳۶۶ اتفاق می‌افتد به حساب
گرفته نشده است و بجای آن هزینه‌های سه ماهه آخر سال تحصیلی ۶۵ — ۱۳۶۴ که در
ابتدای سال ۱۳۶۵ صورت گرفته به حساب گرفته شده است.

— برای آنکه ترک تحصیل همین سال تحصیلی به حساب گرفته شود در محاسبه تعداد
مردودین بجای آنکه تعداد قبولشدگان در امتحانات از تعداد شرکت‌کنندگان
در امتحانات کسر شود، از تعداد دانش آموزان شاغل به تحصیل در هنگام آمارگیری
آموزش و پرورش (آذرماه) کسر شده است. بدین ترتیب کسانی که در آمار آموزش و
پرورش دانش آموز شناخته شده ولی در امتحانات شرکت نکرده اند جزء مردودین به
حساب آمده‌اند. (تعداد مردودین در این روش حدود ۳ — ۲ درصد بیش از روش
متداول مندرج در گزارش نتایج امتحانات میباشد).^۲

— تارکین تحصیل از جمع جبری تعداد مردودین تارک تحصیل و قبول شده تارک

تحصیل بدست آمده است.

— برای تعیین تعداد مردودین تارک تحصیل در هر پایه تعداد مردودین شاغل به تحصیل در سال تحصیلی ۶۶-۱۳۶۵ آن پایه از تعداد مردودین همان پایه در سال تحصیلی گذشته کسر شده است.

— برای تعیین تعداد قبول شدگان ترک تحصیل کرده در هر پایه، ابتدا تعداد مردودین شاغل به تحصیل پایه مزبور در سال تحصیلی ۶۶-۱۳۶۵ از مجموع دانش آموزان ثبت نام کرده در آن پایه کسر شده و سپس از حاصل آن تعداد قبول شدگان پایه قبل در سال تحصیلی گذشته تفریق شده است. در صورتیکه حاصل این عمل عدد منفی باشد نشانه بازگشت به تحصیل تارکین تحصیل قبلی می باشد.

— هزینه استهلاک ساختمان و تجهیزات ۳ درصد بهای روز ساختمانها محاسبه شده است. (عمر مفید بناهای آموزشی ۳۳ سال در نظر گرفته شده است).

— برای مدارس راهنمایی تحصیلی ۱۰ درصد و برای مدارس متوسطه عمومی و فنی و حرفه‌ای ۳۰ درصد هزینه بهای ساختمان برای تجهیزات آموزشی و کارگاهی هزینه منظور شده است.

— هزینه خانوار برای تحصیل عبارتست از (تمامی هزینه خانوار برای تحصیل) / (تعداد محصل در خانوار). و هزینه ارتباطات و حمل و نقل جهت تحصیل عبارتست از (تمامی هزینه ارتباطات و حمل و نقل) / (تعداد اعضاء خانواده). اطلاعات مورد نیاز از نتایج آمارگیری هزینه — درآمد خانوار مرکز آمار ایران برای سال ۱۳۶۴ استخراج شده است و با استفاده از میانگین وزنی هزینه شهر و روستا ترکیب شده است.

اطلاعات جمع‌آوری شده و نتایج محاسبات در این گروه از هزینه‌ها در جداول پیوست و به شرح زیر خلاصه شده است:

— تعداد دانش آموزان، مردودین و تارکین تحصیل در سال ۱۳۶۵ (جدول شماره ۱)
— مجموع هزینه‌های دولت برای آموزش و پرورش در سال ۱۳۶۵ از محل بودجه جاری (جدول شماره ۲)

— هزینه سرانه آموزش‌های ابتدائی، راهنمایی تحصیلی و آموزش متوسطه فنی و عمومی (جدول شماره ۳)

— وضعیت ساختمانهای مدارس در سال ۱۳۶۵ (جدول شماره ۴)

— چگونگی محاسبه و برآورد مساحت مدارس کل کشور در سال ۱۳۶۵ (جدول شماره ۵ و ۶)

— برآورد هزینه‌های دولت و خانواده برای تحصیل هر دانش آموز در سال ۱۳۶۵ (جدول

- برآورد مجموع اتلاف هزینه‌های دولت و خانواده بر اثر تکرار پایه (جدول شماره ۸)
- برآورد مجموع اتلاف هزینه‌های دولت و خانواده بر اثر ترک تحصیل (جدول شماره ۹)

نتایج این محاسبات به شرح زیر می‌باشد:

- مجموع اتلاف هزینه دولت و خانواده برای تحصیل مردودین در سال ۱۳۶۵
۱۶۰۰۷۲ میلیون ریال
 - مجموع هزینه اتلاف شده دولت و خانواده برای تحصیل تارکین تحصیل در سال تحصیلی ۱۳۶۵
۴۸۴۱۵ میلیون ریال
-
- جمع اتلاف هزینه در طبقات الف و ب هزینه ۲۰۸۴۸۷ میلیون ریال

۲-۴ - محاسبه خسارتهای وارده به دانش آموزان شکست خورده

- در این مورد باید هزینه فرصت از دست رفته محصل مردود محاسبه شود. این هزینه عبارتست از معادل میزان دستمزد یا درآمدی که محصل بر اثر دیرتر رسیدن به بازار کار از دریافت آن محروم می‌ماند و محاسبه آن به کمک فروض و شیوه‌های زیر صورت پذیرفته است:
- با استفاده از ضریب گذر به سطوح تحصیلی بالاتر و ضریب ترک تحصیل در مقطع تحصیلی مشخص، میزان احتمال ورود هر نفر مردود به بازار کار و سطح تحصیلات وی در آن هنگام تعیین شده است. این ضرائب برای مردود و موفق یکسان فرض شده است. ضریب گذر به سطوح بالاتر تحصیلی عبارتست از حاصلضرب ضرائب گذر ظاهری پایه‌های متشکله یک سطح تحصیلی و ضریب ترک تحصیل تفاوت ضریب گذر به سطوح تحصیلی بالاتر از عدد ۱۰۰ میباشد.
 - برای هر نفر فقط یک بار تکرار پایه در طول دوران تحصیل در نظر گرفته شده است. بنابراین برای کلیه مردودین فقط یکسال هزینه فرصت از دست رفته محاسبه شده و علاوه بر آن اثرات جنبی این تأخیر در طول عمر مفید فرد به حساب گرفته نشده است.
 - نرخ اشتغال به کار برحسب جنس و میزان سواد در سال ۱۳۶۵ براساس نتایج سرشماری آن سال محاسبه و برای تعدیل تعداد به کار گمارده شدگان مردود پس از فراغت از تحصیل به کار گرفته شده است.
 - حداقل دستمزد بر حسب سطح تحصیل براساس میانگین وزنی حقوق و مزایای کارکنان دولت و شرکتهای دولتی در سال ۱۳۶۵ تعیین شده است.

— برای کسانی که در سنین کمتر از ۱۵ سال وارد بازار کار می‌شوند (با تحصیلات ابتدائی و راهنمایی تحصیلی) ۷۵ تا ۸۰ درصد دستمزد حداقل محاسبه شده است.

— با توجه به زمان ورود به بازار کار، میزان هزینه فرصت ازدست رفته محصل، نسبت به سال مبنا یعنی ۱۳۶۵ که اتلاف هزینه دولت و خانواده محصل جهت شکست تحصیلی حساب شده است، با روش متداول «حال» شده است.^۵

اطلاعات جمع‌آوری شده و نتایج محاسبات گروه هزینه ج در جداول پیوست و به شرح زیر خلاصه شده است:

— توزیع مردودین سال ۱۳۶۵ برحسب سطح تحصیلات و زمان فراغت از تحصیل (جدول شماره ۱۰)

— وضعیت اشتغال به کار باسوادان ۶ ساله و بالاتر در سال ۱۳۶۵ (جدول شماره ۱۱)
— برآورد «حال نشده» هزینه فرصت ازدست رفته مردودین در سال ۱۳۶۵ برحسب سطح تحصیلات هنگام ورود به بازار کار (جدول شماره ۱۲)

— برآورد حال شده هزینه فرصت ازدست رفته برحسب زمان ورود به بازار کار (جدول شماره ۱۳)

نتایج این محاسبات از این قرار است که خسارت وارده به دانش‌آموزان مردود که تعداد آنها در سال ۱۳۶۵ معادل ۲۲۱۴۲۹۴ نفر بوده است و پس از فراغت از تحصیل تعداد ۱۳۶۵۲۲۳۲۷۹ نفر آنها (با فرض ثابت ماندن نرخ اشتغال به کار مشاهده شده در سال ۱۳۶۵ برای چند سال بعد) به کار اشتغال خواهند داشت معادل ۷۹۱۰۷۹۱ میلیون ریال برآورد میگردد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

۳- ۴- مجموع خسارت اقتصادی ناشی از شکست تحصیلی در سال ۱۳۶۵

از محاسبات پیش گفته نتیجه میشود که دولت و خانواده‌های دانش‌آموزانی که در سال تحصیلی ۶۶-۱۳۶۵ با شکست تحصیلی (طبق تعریف پذیرفته شده) روبرو شده‌اند متحمل اتلاف هزینه‌ای معادل ۲۰۸ میلیارد ریال شده‌اند. و علاوه بر آن دانش‌آموزان مردود نیز خود معادل ۴۱۱ میلیارد ریال به صورت هزینه فرصت ازدست رفته متضرر گردیده‌اند. بنابراین جامعه ایران برای چنین شکستی با اتلاف منابع مالی معادل ۶۱۹ میلیارد ریال مواجه شده است. این رقم معادل ۱/۲۶ برابر ۴۸۹ میلیارد ریالی است که در سال ۱۳۶۵ صرف اداره موسسات آموزشی کشور شده است.

بدیهی است در هیچ جامعه‌ای نمی‌توان بطور کامل از اتلاف منابع ناشی از شکست تحصیلی جلوگیری کرد ولی توفیق با جوامعی است که اهمیت این خسارت ناپیدا اما واقعی

را درک کرده و سهم نسبتاً ناچیزی از منابع خود را برای بازیافت حجم عظیم منابع در معرض خطر، برای پژوهش، بررسی، برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های تجربی و اتخاذ سیاست‌ها و تدابیر اصلاحی و خلاصه در مجموع بهسازی عملکرد نظام آموزش و پرورش به کار می‌گیرند. از دیدگاه اقتصادی برای دولت و جامعه این قبیل سرمایه‌گذاریها سودآورترین است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول شماره ۱ تعداد دانش آموزان، مردودین، تارکین زودرس تحصیل در دوره آموزش ابتدائی سال ۱۳۶۵ (از رقم به نفر)

ردیف	شرح	بایه های تحصیل آموزش ابتدائی					جمع ابتدائی
		بایه اول	بایه دوم	بایه سوم	بایه چهارم	بایه پنجم	
۱	دانش آموز سال تحصیلی ۶۵ - ۱۳۶۴	۱۸۲۸۸۶۸	۱۳۹۷۱۲۸	۱۲۶۸۳۰۰	۱۲۲۳۲۲۹	۱۰۸۱۷۸۹	۶۷۸۸۳۲۳
۲	قبولی سال تحصیلی ۶۵ - ۱۳۶۴	۱۴۰۸۵۳۶	۱۲۱۸۶۲۳	۱۱۴۵۶۰۸	۱۰۲۶۶۰۱	۸۱۷۲۲۶	۵۶۱۶۵۱۴
	مردود سال تحصیلی ۶۵ - ۱۳۶۴	۴۲۰۳۳۲	۱۷۸۵۰۴	۱۲۲۶۹۲	۱۸۵۶۲۸	۲۶۴۵۲۳	۱۱۷۱۷۲۹
۳	دانش آموز سال تحصیلی ۶۶ - ۱۳۶۵	۱۸۷۶۰۱۳	۱۵۴۶۶۵۲	۱۳۴۴۰۲۴	۱۲۸۸۴۵۰	۱۲۰۸۱۸۱	۷۲۳۲۸۲۰
۴	قبولی سال تحصیلی ۶۶ - ۱۳۶۵	۱۴۹۸۴۸۸	۱۳۴۹۳۴۳	۱۲۰۱۸۳۱	۱۰۸۶۸۵۴	۹۳۳۲۹۰	۶۰۸۸۹۱۶
	مردود سال تحصیلی ۶۶ - ۱۳۶۵	۳۷۷۵۲۵	۱۷۶۹۰۹	۱۱۲۱۸۳	۲۰۱۴۱۶	۲۵۵۷۹۱	۱۱۳۳۹۰۴
۵	مردود منتقل تحصیل در ۶۶ - ۱۳۶۵ (جزئی از ۳ و ۴)	۳۹۳۶۲۶	۱۳۷۷۷	۹۰۵۲۶	۱۳۳۲۷۰	۱۸۱۷۶۵	۹۴۱۰۶۴
	مردود ترک تحصیل کرده در ۱۳۶۵	۲۶۷۰۶	۴۰۷۲۷	۳۲۱۶۶	۴۸۲۵۸	۸۲۸۰۸	۲۳۰۶۶۵
۶	قبولی ترک تحصیل کرده در ۱۳۶۵	۶۱	۲۸۷۵	۵۳۷۲	۱۸۵	(۱)	- ۱۰۰۰۱
	جمع ترک تحصیل کنندگان زودرس	۲۶۷۶۷	۴۵۸۵۲	۲۶۷۹۴	۴۸۴۴۳	۸۲۸۰۸	۲۷۰۶۶۴
	جمع جبری (۸ + ۹)						

۱- در این سال ۴۹۶۰۸ نفر قبول شدگان بایه پنجم ترک تحصیل کرده اند ولی بنا به ترفیع چون دوره ابتدائی را به اتمام رسانده اند تارک زودرس تحصیل به حساب گرفته نشده اند. ملاحظه: آمار دانش آموزان از کتابهای آمار آموزش و پرورش - وزارت آموزش و پرورش آمار قبول شدگان از تشریحات آمار نتایج امتحانات - وزارت آموزش و پرورش آمار مردودین منتقل به تحصیل از آمار احوال - سطح و متوسطه - وزارت آموزش و پرورش

دنباله جدول شماره ۱ تعداد دانش آموزان، مردودین و تارکین زودرس تحصیلی در راهدانشی و متوسطه عمومی و فنی و حرفه‌ای در سال ۱۳۶۵

بایه‌های تحصیلی				بایه‌های تحصیلی آموزش راهدانشی تحصیلی				شرح
آموزش متوسطه عمومی و فنی و حرفه‌ای	بایه اول	بایه دوم	بایه سوم	بایه اول	بایه دوم	بایه سوم	جمع راهدانشی تحصیلی	
جمع متوسطه	۲۳۳۶۸۰	۲۴۲۲۴۶	۳۰۹۰۸۱	۳۱۲۱۶۸	۵۵۸۵۶۶	۶۸۷۸۰۱	۹۶۳۸۵۵	دانش آموز سال تحصیلی ۶۵ - ۱۳۶۴
۱۱۸۹۵۵۵	۱۵۱۲۰۵	۲۰۱۰۶۸	۲۲۲۵۲۰	۲۸۱۸۴۰	۳۵۸۶۴۷	۴۸۲۴۴۴	۵۱۵۷۷۵	قبولی سال تحصیلی ۶۵ - ۱۳۶۴
۳۲۲۷۲۲	۷۲۲۷۵	۲۳۵۵۸	۷۶۵۶۱	۱۳۰۳۲۸	۷۷۱۶۶۶	۱۱۹۹۵۹	۳۶۸۰۸۰	مردود سال تحصیلی ۶۵ - ۱۳۶۴ (۱ - ۲)
۱۲۷۷۹۲۱	۲۵۵۶۶۲	۲۶۸۱۰۶	۳۳۶۶۳۳	۳۱۷۷۳۰	۲۲۱۹۵۱۰	۶۰۹۶۶۹	۹۶۰۳۵۶	دانش آموز سال تحصیلی ۶۶ - ۱۳۶۵
۹۰۰۲۳۲	۱۵۹۱۸۸	۲۰۸۱۷۰	۲۳۸۸۱۵	۲۸۸۰۵۹	۱۶۰۲۶۰۹	۴۲۲۲۶۱	۶۲۲۲۲۳	قبولی سال تحصیلی ۶۶ - ۱۳۶۵
۷۳۶۸۹	۹۶۲۷۳	۵۹۱۳۶	۸۷۸۰۸	۱۲۹۶۷۱	۶۹۶۹۰۱	۱۱۷۳۳۸	۳۳۸۰۳۳	مردود سال تحصیلی ۶۶ - ۱۳۶۵ (۴ - ۵)
۱۳۶۵۷۱	۳۱۸۵۵	۱۷۳۹۰	۳۳۷۲۵	۵۶۶۰۱	۴۲۲۷۲۶	۱۱۲۰۶۶	۲۱۲۲۳۸	مردود مشغول تحصیل در ۶۶ - ۱۳۶۵ (جزئی از ۳ و ۴)
۱۸۳۱۵۱	۴۰۲۲۰	۲۶۱۶۸	۴۲۸۲۶	۷۳۷۲۷	۳۲۱۸۱۴	۸۷۸۹۳	۱۵۵۶۴۲	مردود ترک تحصیل کرده در سال ۱۳۶۵ (۳ - ۷)
- ۶۱۷۹۳	-	۲۲۵۳۹	- ۱۸۱۹۶	- ۲۱۰۵۸	- ۳۳۳۱۹	- ۳۵۰۲۰	- ۱۳۲۰۹	قبولی ترک تحصیل کرده در ۱۳۶۵ (بایه قبل ۲ - ۷ - ۴)
۱۲۱۳۵۸	۴۰۲۲۰	۳۶۴۹	۲۴۶۲۰	۵۲۶۶۹	۲۹۷۶۲۱	۸۵۳۹۱	۱۴۰۲۳۲	جمع ترک تحصیل کنندگان زودرس جمع جبری (۸ + ۹)

۱ - باید توجه داشت که ۶۱۲۰۸ نفر از فارغ التحصیلان بایه ۵ ابتدائی ادامه تحصیل نداده‌اند ولی این رقم کسانی هستند که قبلاً ترک تحصیل کرده و بعداً انصراف حاصل کرده و به مدرسه بازگشته‌اند.

جدول شماره ۲: مجموع هزینه‌های جاری سال ۱۳۶۵ آموزش و پرورش

(ارقام به میلیون ریال)

ردیف	عنوان برنامه‌ها	هزینه‌های جاری آموزش و پرورش از محل اعتبارات	
		اعتبارات ملی پرداختی خزانه	اعتبارات استانی پرداختی خزانه
۱	آموزش ابتدایی	۲,۹۳۰	۲۶۳,۳۹۵
۲	آموزش بزرگسالان	۷,۵۰۰	۱,۲۴۱
۳	آموزش راهنمایی تحصیلی	۲۳۷	۱۱۹,۹۰۱
۴	آموزش متوسط عمومی	۱۷۵	۶۴,۲۴۶
۵	آموزش کودکان استثنایی	۲۴۲	۲,۶۷۶
۶	امور تربیتی و پرورشی	۲۳۸	۱۲,۳۲۶
۷	عملیات کمک آموزشی	۱۸۲	۵۰۶
۸	تربیت معلم عمومی	۷۱۱	۱۳,۷۸۲
۹	تحقیق و بررسی	۲۸۳	۱۸
۱۰	خدمات اداری	۱,۹۱۰	۲۹,۲۶۱
۱۱	خدمات رفاهی	—	۵۵۶
۱۲	ورزش در مدارس	—	۱,۳۵۶
۱۳	آموزش خدمات	—	۲,۹۱۸
۱۴	آموزش صنعت	—	۱۵,۲۵۶
۱۵	آموزش کشاورزی	—	۲,۴۶۸
۱۶	تربیت معلم فنی و حرفه‌ای	۲۴۹	۲۰۶
۱۷	عملیات کمک آموزشی فنی و حرفه‌ای	—	۶۷۲
۱۸	تحقیق و بررسی فنی و حرفه‌ای	۷	—
۱۹	خدمات اداری فنی و حرفه‌ای	۱۲۲	۱,۱۷۳
	جمع کل هزینه‌ها	۱۵,۲۱۲	۵۳۲,۲۴۸
			۵۲۸,۶۶۰

ماخذ: قانون بودجه سال ۱۳۶۷ — وزارت برنامه و بودجه

با استفاده از ارقام مندرج در جدول شماره ۲ هزینه‌های مربوط به برنامه‌های آموزش ابتدایی، راهنمای تحصیلی متوسطه (فنی و عمومی) با اضافه هزینه‌های مشترک خاص آنها محاسبه شده و در جدول شماره ۳ منظور شده است. هزینه مشترک مشتمل بر اقلام ردیف‌های ۶، ۷، ۱۱، ۱۲ می‌باشد. هزینه آموزش متوسطه شامل اقلام ردیف‌های ۴، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۷ می‌باشد.

جدول شماره ۳: هزینه برنامه‌های آموزشی ابتدایی، راهنمای و متوسطه در سال ۱۳۶۵ (ارقام به میلیون ریال)

سطوح تحصیلی	هزینه‌های خاص آموزشی	هزینه‌های مشترک	جمع هزینه‌ها	هزینه سرانه تحصیلی (ریال)
آموزش ابتدایی	۲۶۶,۳۲۵	۸,۹۵۸	۲۷۵,۲۸۳	۲۸,۰۵۸
آموزش راهنمای تحصیلی	۱۲۰,۱۳۸	۶,۰۲۲	۱۲۶,۱۸۰	۵۴,۰۳۶
آموزش متوسطه (عمومی + فنی)	۸۷,۷۳۷	۲,۱۶۶	۸۹,۹۰۳	۷,۰۲۶۲
جمع هزینه سه برنامه	۴۷۴,۲۰۰	۱۵,۱۴۶	۴۸۹,۳۴۶	۴۵,۲۶۹

ماخذ: جدول شماره ۲

جدول شماره ۶: برآورد مساحت مدارس در کل کشور در سال ۱۳۶۵

سطح تحصیل	تعداد کلاس دائر در سال ۱۳۶۵	متوسط مساحت کلاس	ضریب تعدیل بهره برداری	مساحت تعدیل شده	مساحت مجموع فضاهای آموزشی (متر مربع)	مساحت سرانه فضا (متر مربع)
ابتدایی	۲۵۳,۷۶۲	۹۲	$\frac{۱۱۴}{۱,۵۲}$	۶۹	۱۷,۵۰۹,۵۷۸	۲,۴۲
راهنمای	۷۳,۳۰۹	۱۳۲	$\frac{۱,۵۲}{۱,۰۷}$	۹۹,۷	۷,۳۰۸,۲۳۲	۳,۱۸
متوسط عمومی + فنی	۴,۵۴۷	۱۷۱	$\frac{۱,۵۲}{۱,۹۵}$	۱۳۳,۳	۵,۴۰۴,۶۰۳	۴,۱۸
جمع	۳۳۱,۶۱۸	-	-	-	۳۰,۲۲۲,۴۱۵	-

ماخذ: جداول شماره ۲ و ۵

جدول شماره ۴: وضعیت ساختمانهای مدارس در سال ۱۳۶۵

نسبت ساختمانهای اجاره‌ای (درصد)	اطلاق	نسبت اطلاق به کلاس درس	نسبت کلاس به آموزشگاه	تعداد آموزشگاه و کلاس		تعداد ساختمان و اطلاق		سطح آموزش و مناطق آموزشی
				کلاس	آموزشگاه	اطلاق	ساختمان	
۵/۹	۵/۴	۱/۱۴	۵	۲۵۳,۷۶۲	۵۳,۰۳۹	۲۸۸,۳۸۶	۳۵,۷۵۳	ابتدایی + کوهکستان
۶/۹	۶/۶	۱/۵۴	۶	۷۳,۳۰۹	۱۱,۸۰۳	۱۰۴,۵۲۴	۹,۸۸۱	راهپناهی
۵/۴	۵/۴	۱/۵۲	۱۱	۴۰,۵۴۷	۳,۸۵۵	۶۱,۶۲۶	۳,۳۶۴	متوسط فنی + عمومی
۲	۲/۷	۱/۳۴	۳-۲	۱۳۳,۸۸۵	۲۹,۸۱۹	۱۹۲,۳۹۴	۳۸,۲۸۰	ابتدایی + کوهکستان
۷/۹	۲/۴	۱/۶	۲	۷۷,۷۸۵	۷,۲۲۵	۲۴,۶۲۶	۵,۹۶۴	راهپناهی
۷/۱	۷/۱	۱/۴۶	۵	۴,۶۲۶	۹۸۰	۶,۷۶۹	۷۱۸	متوسط فنی + عمومی
۱۳/۸	۱۳/۵	۸/۱۰	۱۰	۱۰۹,۸۷۷	۱۱,۳۲۰	۹۵,۸۱۲	۷,۳۷۳	ابتدایی + کوهکستان
۹/۸	۹/۸	۱/۳۶	۱۰	۳۵,۵۲۴	۴,۵۷۸	۶۱,۸۱۶	۳,۹۱۷	راهپناهی
۵/۸	۵/۸	۱/۵۳	۱۲-۱۳	۲۵,۹۲۱	۷,۸۷۵	۵۴,۸۷۷	۷,۶۲۶	متوسط فنی + عمومی
۶	۵/۶	۱/۲۴	۵	۳۶,۶۱۸	۶۸,۶۹۷	۲۵۶,۵۵۶	۵۸,۹۹۸	کل آموزش و پرورش در سطح سه گانه

مأخذ: آمار اجمالی آموزش و پرورش سال ۱۳۶۵

از آنجا که برای برآورد هزینه‌های مربوط به فضاهای آموزشی لازم است که اطلاعات تقریبی از مساحت ساختمانهای آموزشی در دست باشد لذا این برآورد تقریبی بترتیب زیر با استفاده از اطلاعات پراکنده فراهم آمده است.

از گزارش «مجموعه طرحهای تیپ برای مدارس ابتدائی، راهنمائی، متوسطه» که در سال ۱۳۶۴ توسط سازمان نوسازی و توسعه و تجهیز مدارس کشور تهیه شده است و حاوی نقشه‌های مدرسی است که در سراسر کشور از بدو تاسیس این سازمان ایجاد شده است و نیز باره‌ای از اطلاعات مندرج در طرحهای هنرستانها که تحت نظر این سازمان در دست ایجاد است اطلاعات مندرج در جدول ۵ استخراج شده است.

جدول شماره ۵: مشخصات ساختمانهای آموزشی در طرحهای تیپ سازمان نوسازی و توسعه و تجهیز مدارس کشور

سطح تحصیل	متوسط مساحت هر کلاس (متر مربع)	نسبت تعداد اطاق به کلاس	سرانه فضا برای هر دانش‌آموز (متر مربع)
مدارس ابتدائی	۹۲	۱/۵۲	۲/۶
مدارس راهنمائی	۱۳۲	۲/۰۷	۳/۷
مدارس متوسط عمومی و فنی حرفه‌ای (%)	۱۷۱	۱/۹۵	۲/۲۹

(*) - متوسط سرانه فضا برای مدارس متوسط عمومی ۲/۴۹ و برای هنرستان فنی ۱۱ متر مربع و برای دبیرستان بازرگانی ۵ متر مربع می‌باشد که میانگین وزنی آن (آمار سال ۱۳۶۵) معادل ۲/۲۹ متر مربع می‌گردد. با استفاده از این نسبت و تراکم متوسط کلاس در آموزش متوسطه عمومی و فنی که بطور معمول ۴۰ نفر می‌باشد متوسط مساحت هر کلاس بدست آمده است.

از طرف دیگر بدلیل آنکه وضعیت واقعی استفاده از فضاهای موجود حاکی از آنست که در سال ۱۳۶۵ در برابر هر کلاس دائر تعداد اطاقهای مدارس بشرح زیر بوده است:

در مدارس ابتدائی ۱/۱۴ اطاق
در مدارس متوسطه عمومی ۱/۵۲ اطاق

و این امر حاکی از آنست که از ساختمان مدارس موجود بیش از یک نوبت استفاده می‌شود. بنابراین اگر با نسبت $\frac{\text{تعداد اطاق به کلاس در نقشه‌های اجرایی}}{\text{تعداد اطاق به کلاس در واقعیت}}$ مساحت متوسط کلاس در هر سطح تحصیلی تعدیل گردد مساحت تقریبی ساختمانهای آموزشی بشرح جدول شماره ۶ برآورد می‌گردد. (صفحه ۶۷)

جدول شماره ۷: برآورد هزینه‌های دولت و خانواده برای تحصیل هر دانش‌آموز سال ۹۵

جمع کل هزینه‌های تحصیلی دولت و خانواده برای هر دانش‌آموز	هزینه خانوار برای تحصیل		استهلاک سرمایه‌گذاری						هزینه جاری	تسهیلات (ریال)	سطح تسهیلات
	جمع	هزینه از نیایات	هزینه تحصیل	جمع استهلاک سرمایه (ریال)	ضریب استهلاک	ضریب تسهیلات	هزینه هر مترمربع	سزانه فقط مترمربع			
۶۰۰۶۰۰	۱۹۰۰۵۶	۱۳۰۰۷۵	۵۰۹۸۳	۳۰۲۸۶	۱/۳	۱/۱	۹۸۰۰۰۰	۷/۴۲	۳۸۰۰۵۸	ابتدائی	
۷۸۰۱۳۰	۱۹۰۰۵۶	۱۳۰۰۷۵	۵۰۹۸۳	۵۰۳۸	۱/۳	۱/۱	۹۸۰۰۰۰	۳/۱۸	۵۴۰۰۳۶	راهسازی	
۹۷۰۱۴۵	۱۹۰۰۵۶	۱۳۰۰۷۵	۵۰۹۸۳	۷۸۷۵	۱/۳	۱/۳	۹۸۰۰۰۰	۹/۱۸	۷۰۰۲۶۶	متوسط (ع + ف)	

ملاحظه: هزینه جاری تسهیلات جدول شماره ۲ - سزانه فقط از جدول ۶ - هزینه هر مترمربع بر اساس قیمت سال ۹۵ - ضریب تسهیلات بر اساس تجارب وزارت برنامه و بودجه - هزینه خانوار برای تحصیل از نتایج آمارگیری هزینه درآمد خانوار سال ۱۳۹۴ - مرکز آمار ایران با استفاده از میانگین وزنی برای ترکیب هزینه شهر و روستا بکار گرفته شده است.

جدول شماره ۸: برآورد مجموع اتلاف هزینه دولت و خانواده برای تکرار پایه تحصیلی

سال ۱۳۶۵

سطح تحصیلات	تعداد مردودین در سال ۱۳۶۵	هزینه سرانه مربوط به هر دانش آموز (ریال)	جمع هزینه دولت و خانواده (میلیون ریال)
ابتدائی	۱۱۲۳۹۰۴	۶۰٫۶۰۰	۶۹۳۲۱
راهنمایی	۶۹۶۹۰۱	۷۸٫۱۳۰	۵۴۴۴۹
متوسط (ع + ف)	۳۷۳۶۸۹	۹۷٫۱۴۵	۳۶۳۰۲
جمع	۲۲۱۴۴۹۴	—	۱۶۰۰۷۲

ماخذ: تعداد مردودین از جدول شماره ۱

هزینه سرانه از جدول شماره ۷

جدول شماره ۹ مجموع هزینه تلف شده دولت و خانواده بر اثر ترک تحصیل در سال ۱۳۶۵

در آموزش و پرورش

سطح تحصیل	تعداد ترک تحصیل کردگان (سال نفر) *	هزینه سرانه دولت و خانواده برای هر دانش آموز (ریال) *	جمع هزینه تلف شده دولت و خانواده برای ترک تحصیل کنندگان (میلیون ریال)
دوره ابتدائی مجموع پایهها	۲۲۰۶۶۴	۶۰۶۰۰	۱۳۳۷۲
دوره راهنمایی تحصیلی مجموع پایهها	۲۹۷۶۲۱	۷۸۱۳۰	۲۳۲۵۴
دوره آموزش متوسطه (ف + ع) مجموع پایهها	۱۲۱۶۵۸	۹۷۱۴۵	۱۱۷۸۹
جمع	۶۳۹۶۴۳	—	۲۸۴۱۵

* اخذ شده از جدول شماره (۷)

** ارقام سطر ۱۰ جدول شماره (۱)

جدول شماره ۱۰: توزیع مرودین و ترک تحصیل کنندگان سال ۱۳۶۵ بر حسب سطح تحصیل در زمان فراغت تحصیل

دانشگاه	توزیع مرودین بر حسب سطح تحصیل در زمان فراغت از تحصیل				تعداد مرودین در سال ۱۳۶۵	دوره‌های تحصیلی
	هیلم تا قبل از ورود به دانشگاه	سوم راهمائی تا کمتر از هیلم	کثیر از پنجم ابتدائی تا سوم راهمائی	کثیر از پنجم ابتدائی		
	۱۷/۷ درصد	۳۷/۷ درصد	۵۳/۴ درصد	۵۳/۵ درصد	تعداد مرودین در سال ۱۳۶۵	ضرب کفر به سطح بالاتر تحصیل
	۸۲/۳ درصد	۵۲/۳ درصد	۴۶/۶ درصد	۴۵/۵ درصد		
(۲/۵+۳+۴+۵)	(۲/۵+۳+۴)	(۲/۵+۳+۴)	(۲/۵+۱/۵)	(۲/۵) (*)	۱۱۳۳۹۰۴	ابتدائی
۲۸۱۰۸	۱۳۰۶۹۱	۱۷۲۹۱۲	۲۹۰۵۱۷	۵۲۰۳۷۶		
(۱/۵+۴+۵)	(۱/۵+۴)	(۱/۵+۴)	(۱/۵)	-	۶۹۶۹۰۱	راهمائی تحصیلی
۳۱۶۲۰	۱۳۶۰۹۳	۱۹۴۳۲۲	۲۲۳۷۵۶	-		
(۴+۴)	(۴+۲)	(۲)	-	-	۳۳۳۶۸۹	متوسطه
۱۳۵۵۰	۱۳۶۷۰۰	۱۹۵۳۲۹	-	-		
۹۱۰۷۸	۲۲۳۴۸۳	۵۶۳۱۸۳	۶۱۵۷۳۳	۵۲۰۳۷۶	۲۲۱۳۴۹۴	جمع
۳۱/۴	۳۴	۳۴	۳۳/۶	۳۷/۱	درصد ۳۴/۵	نسبت درصد دختران
۷۵۵۹۸	۱۳۳۹۸۵	۱۹۱۸۸۲۲	۲۰۶۳۳۲	۱۹۳۰۹۷	۷۶۴۳۳۴	تعداد دختران

(*) - از رقم داخل در خلال تعداد سالهای بین زمان مرودین شدن و زمان فراغت از تحصیل است.

یافتند: آمار مرودین از جدول شماره ۱

ضرب کفر به سطح بالاتر تحصیلی - متناسبه شده برای سال ۶۶-۱۳۶۵ با استفاده از آمار اجمالی آموزش و پرورش در سال ۶۵ و ۶۴

جدول شماره ۱۱: وضعیت اشتغال به کار پاسوآدان ۶ ساله پیلا در سال ۱۳۶۵

جمع	تعداد	عالی (موزه - دانشگاه)	متوسط (عمومی - فنی)	راهبرتی تحصیلی	ابتدائی	کم سواد	وضعیت اشتغال ۶ ساله و بالاتر	
							مرد	جمعیت غیر محصل
۱۳,۵۰۷,۱۳۴	۵,۸۶۱,۸۲۳	۳۱۶,۳۳۷	۱,۹۹۰,۹۳۳	۱,۳۳۲,۷۹۲	۳,۱۴۰,۶۹۳	۷۶۲,۵۲۵	مرد	جمعیت غیر محصل
۱۲,۲۸۱,۷۱۹	۹,۲۵۹,۲۱۹	۱۵۳,۶۱۸	۱,۳۳۵,۲۷۹	۷۷۵,۶۱۲	۲,۱۱۷,۶۱۵	۶۲۰,۳۷۶	زن	
۱۰,۲۱۳,۳۱۰	۳,۱۶۸,۹۷۹	۳۷۵,۲۳۷	۱,۵۳۳,۳۲۷	۹۹۸,۵۳۳	۲,۲۸۸,۶۲۲	۶۳۸,۶۸۱	مرد	جمعیت شاغل
۲۹,۰۵۲۵	۹۹۷,۶۰۲	۳۷۲,۰۲۳	۱۱۲,۰۵۳	۳۲,۲۹۵	۱۱۶,۱۵۰	۶۲,۳۲۸	زن	
۷۵/۶۱	۷/۱۱۲	۹۰/۱۳	۷۷/۵۲	۷۲/۹۲	۷۹/۲۲	۸۳/۵۲	مرد	نسبت اشتغال (درصد)
۶/۹۹	۳/۰۲	۷۲/۹۲	۲۱/۷۶	۵/۲۸	۵/۲۸	۱۰/۰۵	زن	

ماخذ: نشریه شماره ۲ نایج سوسماری - مرکز آمار ایران

جدول شماره ۱۲: برآورد «حال نشده» هزینه فرصت از دست رفته مردودین در سال ۱۳۶۵

جمع کل هزینه فرصت «حال نشده» (میلیون ریال)	نسبت به دستمزدها	دستمزد دریافتی سالانه (ریال)	تعداد شاغلین	نسبت اشتغال به کار (درصد)	تعداد مردودین ترک تحصیل کرده	سطح تحصیلات هنگام ورود به بازار کار	
						زن	مرد
۵۷۷۷	۰/۷۵	۳۷۹,۹۲۰	۲۰,۲۷۵	۱۰/۵	۱۹۳-۹۷	زن	باسواد بودن
۷۷۹۲۹	۰/۷۵	۳۷۹,۹۲۰	۲۷۳,۴۹۲	۸۳/۵۲	۳۲۷۳۷۹	مرد	مدرک تحصیلی
۳۶۹۸	۰/۸	۴۰۸,۰۰۰	۱۱۳۲۹	۵/۴۸	۲۰-۶۷۳۲	زن	پنجم ابتدائی تا کمتر از سوم
۱۰-۵۶۶۴	۰/۸	۴۰۸,۰۰۰	۳۲۳۷۲۸	۷۹/۲۴	۴-۸۵۴۱	مرد	
۴۶۹۳	۱	۴۴۶,۴۰۰	۱۰,۵۱۲	۵/۴۸	۱۹۱۸۲۲	زن	راهنمائی
۱۲۴۵۳۳	۱	۴۴۶,۴۰۰	۲۷۸۹۷۲	۷۴/۹۲	۲۷۲۳۶۱	مرد	سوم راهنمائی تا
۱۷۳۹۳	۱	۵۵۵,۱۲۰	۳۱۳۳۱	۲۱/۷۶	۱۴۳۹۸۵	زن	کمتر از دیپلم
۱۲۰۲۷۷	۱	۵۵۵,۱۲۰	۲۱۶۶۶۸	۷۷/۵۲	۲۷۹۴۹۹	مرد	دیپلم تا کمتر از
۱۶۸۷۲	۱	۸۰۸,۸۰۰	۲۰۸۵۹	۷۲/۹۴	۲۸۵۹۸	زن	دانشگاه
۴۵۵۴۶	۱	۸۰۸,۸۰۰	۵۶۳۱۳	۹۰/۱۳	۶۲۴۸۰	مرد	
۴۸۴۳۳	—	—	۹۴۳-۶	۱۲/۱۷	۷۶۴۲۳۴	زن	جمع کل
۲۷۲۹۴۹	—	—	۱۱۴۹۱۷۳	۷۹/۳۶	۱۴۵۰۲۶۰	مرد	
۵۲۲۳۸۲	—	—	۱۲۴۳۴۷۹	۱۰۰	۲۲۱۴۴۹۴	زن و مرد	

مأخذ: تعداد مردودین از جدول ۱۱

نسبت اشتغال به کار از جدول شماره ۱۰

دستمزد دریافتی سالانه میانگین وزنی حقوق و مزایای کارکنان دولت و شرکتهای دولتی نقل از صفحات ۸۶ و ۱۳۷ گزارش «بررسی کمی و کیفی نیروی انسانی بخش دولتی» سازمان امور اداری و استخدامی کشور - تهران، ۱۳۶۴

جدول شماره ۱۳: هزینه حال شده فرصت از دست رفته مردودین بر مبنای سال ۱۳۶۵

سطح تحصیلات هنگام ورود به بازار کار (زن + مرد)	مجموع هزینه فرصت مردودین حال نشده (میلیون ریال)	فاصله زمانی رد شدن تا ورود به بازار کار (*) (سال)	ضریب حال شدن	مجموع هزینه فرصت حال شده (*) (*) (میلیون ریال)
باسواد بدون مدرک	۸۳۷۰۶	۲/۵	$\frac{1}{1/13}$	۷۴۰۷۶
پنجم ابتدائی تا کمتر از سوم راهنمایی	۱۰۹۳۶۲	۲/۸	$\frac{1}{1/136}$	۹۵۴۲۹
سوم راهنمایی تا کمتر از دیپلم	۱۲۹۲۲۶	۳/۵	$\frac{1}{1/246}$	۱۰۳۷۱۳
دیپلم تا کمتر از دانشگاه	۱۳۷۶۷۰	۶/۵	$\frac{1}{1/374}$	۱۰۰۱۹۷
دانشگاه	۶۲۴۱۸	۱۰/۵	$\frac{1}{1/67}$	۳۷۳۷۶
جمع کل	۵۲۲۳۸۲	—	—	۴۱۰۷۹۱

(*) فاصله زمانی رد شدن تا ورود به بازار کار میانگین وزنی زمانهای مندرج در جدول شماره میباشد.
 (***) در مورد فرمول محاسبه هزینه حال شده به زیرنویس شماره ۵ رجوع شود.
 مأخذ: هزینه حال نشده از جدول شماره ۱۲

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 پرتال جامع علوم انسانی

ژوبشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رساله جامع علوم انسانی

زیرنویسها:

- ۱- نگاه کنید به فصلنامه تعلیم و تربیت - شماره مسلسل ۷ و ۸، پائیز و زمستان ۱۳۶۵ - تهران. حاوی ۲ مقاله درباره افت تحصیلی در ایران و جهان خاصه مقاله «افت تحصیلی یا اتلاف در آموزش و پرورش» از مرتضی امین فر و مقاله «چگونگی درصد قبولی و مردودی دوره‌های تحصیلی ابتدائی، راهنمای و متوسطه در سطح کشور در سال تحصیلی ۶۲-۱۳۶۳» از فرخ لقا رئیس دانا. همچنین فصلنامه تعلیم و تربیت شماره مسلسل ۱۳ و ۱۴، بهار و تابستان ۱۳۶۷ مقاله «علل و عوامل افت تحصیلی و چگونگی کاهش آن» از مرتضی امین فر.
- ۲- در زمینه جنبه‌های اقتصادی افت تحصیلی بیش از همه در نشریات سازمان (وزارت) برنامه بودجه مطالبی مشاهده می‌شود از جمله نگاه کنید به:
 - مدیریت آموزش و پرورش عمومی و فنی و حرفه‌ای «بررسی ظرفیت و نرخ بهره‌برداری از آن در بخش آموزش و پرورش عمومی طی سالهای ۶۶-۱۳۶۲» وزارت برنامه و بودجه، ۱۳۶۴، تهران، صص ۷۹ - ۷۰ و ۱۱۶ - ۱۱۱ و ۱۷۰ - ۱۶۲.
 - «تحقیقی پیرامون نحوه مشارکت مردم در آموزش و پرورش» وزارت برنامه و بودجه، ۱۳۶۵، تهران، صص ۲۷ - ۲۶.

۱ - نفیسی، عبدالحسین «تمرین مقدماتی برآورد هزینه و سودمندی اقتصادی طرح پیشنهادی نظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران» وزارت برنامه بودجه، ۱۳۶۷، تهران، صص ۶۹ - ۶۴ و ۸۱ - ۷۸.

نشریات فوق به تعداد محدود انتشار یافته و در کتابخانه مرکزی سازمان (وزارت) برنامه و بودجه برای مراجعه طالبین ارائه می‌شود.

۲ - امین فر، مرتضی، «اقت تحصیلی یا اتلاف در آموزش و پرورش» فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره مسلسل ۷ و ۸، پائیز و زمستان ۱۳۶۵، تهران، ص ص ۱۴ - ۱۳.

۳ - مثلاً در مقاله «چگونگی درصد قبولی و مردودی دوره‌های تحصیلی...» از فرخ لقا رئیس دانا، فصلنامه تعلیم و تربیت شماره مسلسل ۷ و ۸، نسبت قبولی دانش‌آموزان دوره ابتدایی ۸۷/۲۵ درصد گزارش شده است در صورتیکه با اعمال روش پیشنهادی نسبت قبولی به ۸۲/۵۳ درصد کاهش می‌یابد و بدین ترتیب نزدیک به ۳ درصد به میزان مردودین اضافه می‌شود.

۴ - ارزش حال هزینه‌ای که در گذشته اتفاق افتاده است از فرمول زیر بدست می‌آید:

$$C_t = C_{t0}(1+r)^{t-t_0}$$

که در آن t_0 زمان وقوع هزینه و t زمان حال است. و چون t همواره بزرگتر از t_0 است بنابراین حاصل $(1+r)^{t-t_0}$ عددی مثبت و بزرگتر از یک خواهد بود. و ارزش حال منافعی که در آینده انتظار حصول آن می‌رود به کمک فرمول زیر صورت می‌پذیرد:

$$B_t = B_{t0}(1+r)^{t-t_0}$$

که چون همواره t_0 بزرگتر از t می‌باشد لذا حاصل $(1+r)^{t-t_0}$ عددی مثبت و کوچکتر از یک خواهد بود. برای مزید اطلاع اضافه می‌شود که t عبارت از نرخ بازدهی سرمایه‌گذاری است و آن نرخ‌ی که سبب می‌شود رابطه زیر برقرار گردد:

$$\sum_{t=1}^n \frac{B_t - C_t}{(1+r)^t} = 0$$

منابع:

- ۱ - دفتر هماهنگی طرحها و برنامه‌ریزی‌های توسعه، «آمار آموزش و پرورش»، وزارت آموزش و پرورش سالهای ۶۴ و ۶۵ و ۱۳۶۶، تهران.
- ۲ - _____، «آمار اجمالی سطوح مختلف تحصیلی»، وزارت آموزش و پرورش، سال تحصیلی ۶۶ - ۱۳۶۵، تهران.
- ۳ - _____، «آمار نتیجه امتحانات» برای سالهای ۶۴ و ۶۵، وزارت آموزش و پرورش، تهران.
- ۴ - فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره‌های مسلسل ۷ و ۸ و ۱۳ و ۱۴، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش، تهران.
- ۵ - نفیسی، عبدالحسین، «تمرین مقدماتی برآورد هزینه و سودمندی اقتصادی طرح پیشنهادی نظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران» وزارت برنامه و بودجه، ۱۳۶۷، تهران. روش‌های بکار گرفته شده در این بررسی عمدتاً مبنای روشهای محاسباتی استفاده شده در این مقاله بوده است.
- ۶ - مرکز آمار ایران، «نتایج سرشماری سال ۱۳۶۵ - نشریه شماره ۲»، ۱۳۶۵، تهران.
- ۷ - _____، «نتایج آمارگیری هزینه درآمد خانوار سال ۱۳۶۴»، ۱۳۶۵، تهران.
- ۸ - قوانین بودجه سالهای مختلف، وزارت برنامه و بودجه، تهران.
- ۹ - سازمان امور اداری و استخدامی کشور «بررسی کمی و کیفی نیروی انسانی بخش دولتی»، ۱۳۶۴، تهران.